

Univerzitet u Beogradu
FAKULTET BEZBEDNOSTI
ARHITEKTONSKI FAKULTET

Druga naučna konferencija
Beograd 2022

URBANA BEZBEDNOST I URBANI RAZVOJ

Zbornik radova

Druga naučna konferencija
BEOGRAD 2022

**URBANA BEZBEDNOST
I URBANI RAZVOJ**

Zbornik radova

ELEKTRONSKO IZDANJE

Second Scientific Conference
BELGRADE 2022

**URBAN SECURITY AND
URBAN DEVELOPMENT**

Proceedings Book

DIGITAL PUBLICATION

IZDAVAČ

**Univerzitet u Beogradu
Fakultet bezbednosti**

ZA IZDAVAČA

**Prof. dr Vladimir N. Cvetković
Dekan Fakulteta bezbednosti**

UREDNICI

**V. prof. dr Svetlana Stanarević
Prof. dr Aleksandra Đukić**

DIZAJN ZBORNIKA

Vladimir Kovač

DIZAJN ZNAKA

Jelena Marić

ŠTAMPA (NAREZUJE)

Fakultet bezbednosti, Beograd

TIRAŽ

50 primeraka (CD)

MESTO I VREME

Beograd, decembar 2022.

ISBN: 978-86-80144-55-9

**Izdavanje zbornika podržalo je Ministarstvo,
prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije**

NAPOMENA

Mišljenja autora izražena u ovoj publikaciji ne
odražavaju stavove ustanova u kojima su zaposleni

SADRŽAJ

Odbori konferencije

- 07 NAUČNI ODBOR
- 07 ORGANIZACIONI ODBOR
- 07 TEHNIČKI ODBOR

Uvodno predavanje

- 10 ARHITEKTURA I BEZBEDNOST U NEPREDVIDIVIM OKOLNOSTIMA GRADA 21. VEKA
_ Ana Nikezić

DEO.01 URBANIZACIJA BEZBEDNOSTI: SEKURITIZACIJA I/ILI MILITARIZACIJA URBANIH PROSTORA

- 24 FENOMEN RODNE NEBEZBEDNOSTI U JAVNIM URBANIM I VIRTUELNIM PROSTORIMA
_ Nataša Danilović Hristić _ Nebojša Stefanović _ Jasna Petrić
- 33 JAVNA OKUPLJANJA U URBANOM PROSTORU - ZAŠTITA I BEZBEDNOST MUZIČKIH MANIFESTACIJA
_ Jana Marković
- 42 ZAŠTITA EVROPSKE KRITIČNE INFRASTRUKTURE – NEMAČKA I FRANCUSKA
_ Tamara Pejić _ Jovana Dimitrijević Dinić
- 53 ILEGALNO UPRAVLJANJE OTPADOM KAO IZVOR URBANE (NE)BEZBEDNOSTI
_ Srđan T. Korać
- 63 UČENJE URBANE BEZBEDNOSTI U STUDIJU ZA URBANISTIČKO PROJEKTOVANJE: STUDENTSKI PROJEKTI ZA NOVO PRIOBALJE U GOLUPCU
_ Branislav Antonić _ Aleksandra Đukić _ Eva Vaništa Lazarević _ Jelena Marić
- 73 PROMENA U STEPENU URBANE BEZBEDNOSTI I FORMIRANJU ZAJEDNICA OD SOCIJALISTIČKOG DO POST-SOCIJALISTIČKOG VIŠEPORODIČNOG STANOVANJA U NOVOM SADU
_ Violeta Stefanović
- 84 ISPITIVANJE UTICAJA TIPOLOGIJE AMBASADA NA URBANU BEZBEDNOST JAVNIH GRADSKIH PROSTORA TOKIJA
_ Ivan Filipović _ Dragana Vasiljević Tomić
- 96 VATRENE ULICE: UTICAJ URBANOG RATOVANJA NA CIVILNO STANOVNIŠTVO
_ Vanja Rokvić
- 105 AKADEMSKA TEMATIZACIJA SEKURITIZACIJE U URBANOM PROSTORU
_ Milan Lipovac _ Slađana Đurić _ Ana Paraušić
- 114 ANALIZA BEZBEDNOSTI OTVORENIH JAVNIH PROSTORA DONJEG DORČOLA KORIŠĆENJEM SCORELINE OKVIRA
_ Milena Vukmirović _ Suzana Gavrilović
- 126 BEZBIJEDNOST REKREATIVACA U GRADSKOM PARKU U BRČKOM
_ Slobodan Bulatović

AKADEMSKA TEMATIZACIJA SEKURITIZACIJE U URBANOM PROSTORU

UDK 351.78:711.426

_ Milan Lipovac

docent, doktor nauka; Univerzitet u Beogradu,
Fakultet bezbednosti; milanlipovac@gmail.com

_ Slađana Đurić

profesor, doktor nauka; Univerzitet u Beogradu,
Fakultet bezbednosti; DjuricSladja@gmail.com

_ Ana Paraušić

doktorand; Institut za kriminološka i sociološka
istraživanja, Beograd; parausicana@gmail.com

SAŽETAK

Ule Vejver je krajem 1980-ih razvio koncept sekuritizacije, koji je kasnije uobličio u posebnu teoriju i jedan od najznačajnijih obeležja Kopenhaške škole studija bezbednosti. Danas, teorija sekuritizacije predstavlja utemeljen i zaokružen teorijski sistem koji prevazilazi okvire studija bezbednosti, primenjuje se u proučavanju raznolikih tema, pa pojedini autori čak govore i o studijama sekuritizacije. Zato nije iznenađenje što se ovaj teorijski okvir pominje i u odnosu na istraživačke teme koje se vezuju za urbani prostor. Osnovna istraživačka tehnika korišćena u ovom radu je pregled literature, a inicijalni zamisao istraživanja je trebalo da bude vezana za predstavljanje i analizu načina na koji autori koji se bave problemima u urbanom prostoru primenjuju teoriju sekuritizacije, a sa ciljem da se daju smernice za unapređenje primene ovog teorijskog okvira.

Međutim, pregledom literature je utvrđeno da autori koji se bave problemima u urbanom prostoru ne samo da su daleko od poznavanja i adekvatne upotrebe ovog teorijskog okvira, već kao po pravilu reč „sekuritizacija“ koriste kao termin kojim se označavaju određene institucionalne mere (tehničke mere, video nadzor, povećanje broja policajaca i redara...) čiji je cilj podizanje nivoa bezbednosti u urbanom prostoru.

KLJUČNE REČI _ *sekuritizacija, bezbednosne pretnje, urbani prostor, urbana bezbednost*

1. UVOD

Teoriju sekuritizacije razvija Ule Vejver (Ole Wæver) krajem 80-ih i sredinom 90-ih godina (Wæver, 1989; 1995; 1997), da bi konačno 1998. godine u koautorskoj knjizi *Security: A new framework for analysis* teorija sekuritizacija, kao i način njene primene bili detaljno predstavljeni (Buzan, Wæver & De Wilde, 1998). Ova teorija predstavlja zaokruženi teorijski system koji intelektualne temelje iscrpljuje iz teorije govornih činova (Speech act theory) Džona Ostina i Džona Srļa, Deridinih ideja o dekonstrukciji, kao i značajne sličnosti sa pojmom političkog Karla Šmita (a gde Vejver ističe kako, u trenutku kada je razvijao teoriju sekuritizacije, nije bio upoznat sa Šmitovim idejama). Vejver takođe ističe da teorija sekuritizacije određene teorijske ideje preuzima iz neorealizma i socijalnog konstruktivizma u studijama bezbednosti (više o svemu ovome u: Lipovac, 2010; 2022).

Vejver je ovu teoriju razvio kako bi objasnio način na koji „nešto“ postaje bezbednosna pretnja, odnosno kako se nešto konstruiše u bezbednosnu pretnju i to on naziva „procesom sekuritizacije“, a koji se opet sastoji od pet ključnih elemenata: sekuritizujući akteri, funkcionalni akteri, govorni čin/jezički akt, publika/javnost i specijalne mere. A gde je svaki od ovih elemenata i način njihovog međusobnog uticaja detaljnije objašnjen (Buzan, Wæver & De Wilde, 1998: 23-47).

Teorija sekuritizacija podstakla je i još uvek podstiče naučne polemike u kojima učestvuju najznačajniji autori u studijama bezbednosti kako u svojstvu kritičara, tako i u svojstvu onih koji afirmišu razvoj i primenu teorije sekuritizacije (Albert & Buzan, 2011; Balzacq & Guzzini, 2015; Balzacq, Léonard & Ruzicka, 2016; Balzacq, 2019; Guzzini, 2011; 2015; Hansen, 2011a; 2011b; Kirk, & McDonald, 2021; Knudsen, 2001; McDonald, 2008; 2012; Roe, 2012; Stritzel, 2007; 2012; 2014a; 2014b; Vuori, 2008; 2010; 2016).

Teorija sekuritizacija kao verovatno najznačajniji doprinos Kopenhaške škole, danas predstavlja opšte mesto u studijama bezbednosti, a zbog velikog eksplanatornog potencijala svoju primenu nalazi i u drugim srodnim oblastima koje se odnose na proučavanje različitih aspekata pojava bezbednosti. Jedna od tih oblasti odnosi se i na proučavanje pojava bezbednosti u urbanom prostoru, odnosno u kontekstu koji očekivano ima određene specifičnosti koje se odražavaju na karakter i prirodu pripadajuće bezbednosne dinamike. Ili još preciznije rečeno jezikom predstavnika Kopenhaške škole, urbani prostor bi trebalo da obuhvati i određene specifičnosti koje se odražavaju na procese sekuritizacije i desekuritizacije, a gde se na osnovu ovakve pretpostavke opravdava primena teorije sekuritizacije.

Imajući to u vidu, sprovedeno je istraživanje koje je obuhvatilo pregled i analizu radova čiji autori dovode u vezu sekuritizaciju sa urbanim prostorom. U prvom koraku, pretraživane su dostupne online baze naučnih radova (scholar.google, academia.edu, researchgate.net, kobson.nb.rs, libgen.rs), a gde su kriterijumi za pretragu bili: 1) da su radovi objavljeni u naučnim časopisu, 2) da su pisani na engleskom jeziku, 3) da u svom naslovu imaju reč „sekuritizacija (securitization)“ i sintagmu „urbani prostor (urban space)“. Na ovaj način, a prilično iznenađujuće pronađen je samo jedan naučni članak pod nazivom „The securitization of urban space and the “rescue” of downtown Mexico City: Vision and practice“, a čiji su autori Ana Bejker (Anne Becker) i Markus-Mihael Miler (Markus-Michael Müller).

Ovako skroman rezultat podrazumevao je adaptaciju kriterijuma za pretraživanje online baza, odnosno zamenu sintagme „urbani prostor“ rečju „urban (urban)“, a što je trebalo da omogući identifikovanje daleko većeg broja naučnih članaka. Ipak i na ovaj način pronađeno je samo pet naučnih članaka (Melgaço, 2011; Becker & Müller, 2013; Deukmedjian, 2013; Coaffee,

2013; Nishiyama, 2018) koji u svom naslovu imaju reči „sekuritizacija“ i „urbano“. Dakle, ovih pet radova predstavljaju, ne uzorak, nego kompletnu populaciju radova koji u svom naslovu sadrže navedene reči, odnosno pojmove, a koji su analizirani u nastavku teksta.

2. TEMATIZACIJA TEORIJE SEKURITIZACIJE U PROUČAVANJU POJAVA BEZBEDNOSTI U URBANOM PROSTORU

Kada je reč o tematizaciji teorije sekuritizacije u proučavanju pojava/bezbednosnih pretnji u urbanom prostoru, odnosno kada je reč o prikazu rezultata pregleda naučnih članaka koji u svojim naslovima imaju reči „urban“ i „securitization“ (Melgaço, 2011; Becker & Müller, 2013; Deukmedjian, 2013; Coaffee, 2013; Nishiyama, 2018) ono što prvo skreće pažnju čitaoca jeste to što niti u jednom od ovih tekstova nije objašnjeno šta je sekuritizacija zaista, kao i to što se niti u jednom od ovih radova autor/koautori ne pozivaju stanovišta i ideje utemeljivača teorije sekuritizacije (*Ole Wæver, Barry Buzan...*), odnosno na njihove reference. Imajući to u vidu nije naročito iznenađenje što se u ovim radovima ne spominje niko ni od autora koji su u studijama bezbednosti poznati kao kritičari teorije sekuritizacije. Ipak, iznenađenje je svakako podatak da u spiskovima korišćenih referenci u ovih pet radova nije pronađena niti jedna referenca koja svojim naslovom upućuje na sekuritizaciju.

Nasuprot ovako paradigmatičnoj teorijskoj neutemeljenosti, autori koji u svojim radovima tematizuju različite probleme u urbanom prostoru, pokazuju određenu vrstu inovativnosti u pogledu toga šta bi sekuritizacija trebalo da predstavlja. Ovakva inovativnost je najočiglednija u slučajevima kada autori/koautori eksplicitno saopštavaju šta bi (za njih) sekuritizacija trebalo da predstavlja i to je slučaj sa četiri od ukupno pet naučnih članaka. Tako na primer Lukas Melgaço (*Lucas Melgaço*) koji u svom radu „pokazuje način kako je bezbednost zamišljena do sada u Brazilu“ ističe kako se „reč sekuritizacija najčešće koristi u oblasti investicionog bankarstva“ i gde preuzimajući određenje iz Oksfordskog rečnika navodi kako sekuritizovanje znači „udruživanje hartija od vrednosti (akcije, menice, dugovanja...) obično u svrhu prikupljanja gotovine prodajom na tržištu drugim investitorima“ (Melgaço, 2011: 1). Međutim on takođe ističe kako postoji i „nova primena ove reči, ovaj neologizam sekuritizacija, se ne odnosi na finansije, već pre na studije bezbednosti“ (2011: 1). Na ovaj način Melgaço pravi disciplinarno određenje teorijskog okvira svoga rada pravilno ga vezujući za studije bezbednosti. Ali je prava šteta što se ova uočena veza završava na nivou adekvatne disciplinarnе identifikacije i što Melgaço nije predstavio bar deo teorijskih napora koji su preduzimani u okviru studija bezbednosti, a u vezi sa teorijom sekuritizacije. A što bi sigurno moglo biti od koristi obzirom da Melgaço pokazuje ambicije u pogledu razvijanja potpuno novog derivatnog koncepta sekuritizacije pod nazivom „urbana sekuritizacija“. S tim u vezi on ističe: „Da bismo što bolje obuhvatili proces instaliranja urbanih formi i objekata, koji ima za cilj da promovise neku vrstu urbane bezbednosti, predložimo koncept „urbane sekuritizacije“. Stoga možemo da pregrupišemo unutar ovog jednog izraza sve oblike arhitekture zasnovane na strahu od nasilja, a koje se isto toliko odnosi i na stvaranje zona isključenosti“ (2011: 2).

Podsećanja radi, u okviru teorije sekuritizacije je moguće razlikovati pet elemenata (sekuritizujući akter, funkcionalni akter, govorni čin, specijalne mere i publika) i ovaj teorijski okvir služi za razumevanje načina na koji određena pojava ili proces govornim činom biva konstruisana u bezbednosnu pretnju protiv koje se preduzimaju legitimne specijalne mere (Lipovac, 2022). Ovakva teorijska postavka je dovoljno opšta, a što joj omogućava da bez ikakve adaptacije bude primenjiva za objašnjenje konstrukcije bezbednosnih pretnji na različitim

nivoima bezbednosti ili sektorima bezbednosti ili kasnije prepoznatim funkcionalnim diferencijacijama. Uvažavajući ovu činjenicu potpuno je nejasna potreba Melgaćoa da razvija, kako sam kaže, „koncept urbane sekuritizacije“, jer bi ovo značilo da proces sekuritizacije na nivou urbane bezbednosti ima određene specifičnosti, a koje nije moguće sagledati teorijskim okvirom koje je razvio Ule Vejver pre više od 30 godina, nego je potrebno razvijanje dodatnih koncepata.

Da ovakva Melgaćova teorijska nastojanja imaju naročitog smisla, verovatno bi teorijska debata koja je vođena i koja se još uvek vodi u studijama bezbednosti, išla i u pravcu potrebe razvijanja derivatnih koncepta sekuritizacije poput na primer koncepta nacionalne sekuritizacije ili koncepta socijetalne sekuritizacije ili bilo kog drugog nivoa/sektora/funkcionalne diferencijacije, a zahvaljujući čijem nazivu bi se istom analogijom mogla napraviti jezička konstrukcija koja je slična „konceptu urbane sekuritizacije“. Naravno to što ovakva teorijska nastojanja ne postoje u studijama bezbednosti, ne znači da je automatski isključena mogućnost za razvoj ovakvih derivatnih koncepata. Ali Melgaćo se nažalost nije potrudio da ponudi ikakvu argumentaciju kojom bi opravdao ovakvu inicijativu, osim toga što konstatuje kako se „koncept urbane sekuritizacije odnosi na složenu i dijalektičku koncepciju geografskog prostora“ (2011: 3). Ostaje nejasno i šta bi trebalo da se podrazumeva pod „dijalektičkom koncepcijom geografskog prostora“, ali je svakako potrebno podsetiti da svaka sekuritizacija ima svoj prostorno-vremenski kontekst i da zbog toga „geografski prostor“ ne može predstavljati diferencijalu specifičnost „urbane sekuritizacije“.

Ništa od navedenog izgleda da ne sputava Melgaćovu želju za inovacijama pa on u nastavku rada razvija još jedan derivatni koncept koji naziva “kompjuterizovana sekuritizacija” (*computerized securitization*), a koji se „odnosi na upotrebu kompjutera u svakodnevnom životu, pa i u odnosu na bezbednost (video nadzor i tsl...)“ i ističe kako upotreba kompjutera takođe „može dovesti i do paranoje i upotrebe novih formi nasilja“ (2011: 14). Značaj ovakvog stanovišta jeste i u tome što sada postaje jasnije u kojoj meri je Melgaćovo razumevanje sekuritizacije udaljeno od ideja koje su razvijali Ule Vejver i njegovi kritičari.

A ovo postaje još očiglednije kada Melgaćo određuje značenje sekuritizacije ističući kako „Danas je proces sekuritizacije postao svetski trend. Nadzorne kamere, odgovarajuća arhitektura, pa čak i zatvorene zajednice su u porastu u brojnim zemljama“ (2011: 3). “Ipak, ovde možemo izraziti jednu rezervu, jer „sekuritizacija“ ne transformiše nužno bilo koje područje u bezbednije mesto. Termin se odnosi na postavljanje objekata projektovanih radi bezbednosti i ne garantuje efikasnost ovih objekata. (...) možemo tvrditi da sekuritizacija ima veći uticaj na osećaj nesigurnosti (2011: 2). Na ovaj način on sekuritizaciju praktično izjednačava sa specijalnim merama koje su samo jedan od pet elemenata ovog teorijskog okvira i gde je pri tom naglasak na razumevanju kako nešto postaje bezbednosna pretnja, a ne na konstataciju da se neke mere zaista sprovode.

Konačno, utisak je da je Melgaćovo shvatanje sekuritizacije više rezultat neke slobodne autorove anticipacije značenje ovog koncepta, nego što zaista ima veze sa teorijom sekuritizacije. Ali mora se priznati da on na ovom zdravorazumskom nivou bavljenja sekuritizacijom razmišlja, kako se popularno kaže, „izvan kutije“ i u tom smislu otvara neke važne teme koju su pokrenute tek sa inicijativama Juhe Vuorija za proširenje primene teorije sekuritizacije na područja izvan legitimisanja budućih specijalnih mera. Tako Melgaćo ističe da “bezbednost jeste ultimativni cilj sekuritizacije, ali ne i jedini. Sekuritizacija je takođe sredstvo društvene segregacije, zahvaljujući stvaranju homogenih prostora bez ljudi koji se smatraju nepoželjnim“, i kako „aktuelni proces sekuritizacije samo koristi nasilje kao izgovor da opravda stvaranje područja koja postaju sve ekskluzivnija“ i koja su po pravilu rezervisana za bogate

(2011: 3, 17). Ipak, potrebno je podsetiti da je Vejver prilikom razvijanja teorije bio svestan mogućnosti da bezbednost, odnosno konstruisanje bezbednosnih pretnji ima potencijal za ostvaruje i nekih drugih ciljeva koji nisu isključivo vezani za bezbednosti i da je u tom smislu kao „cilj teorije sekuritizacije odredio kako, ali ne i zašto nešto postaje bezbednosna pretnja“ (Lipovac, 2010).

U sledećem radu u kojem se tematizuje sekuritizacija u urbanom prostoru koautori Ana Bejker (*Anne Becker*) i Markus-Mihael Miler (*Markus-Michael Müller*) navode određenje sekuritizacije u kojem se navodno pozivaju na stanovište drugog autora. Naime, Bejkerova i Miler uočavaju „sve veću sekuritizaciju urbanog prostora“, koju doživljavaju „kao hegemoniju bezbednosti i (ne)reda u vezi sa „pravilnim“ korišćenjem, dizajnom i (pre)uređivanjem urbanog prostora. Ova sekuritizacija je praćena kreiranjem i primenom pravnih instrumenta, policijskom taktikom i strategijom društvene kontrole koje imaju za cilj „čišćenje izgrađenog okruženja i ulica od fizičkog i ljudskog krša/taloga (*detritus*) izazvanog ekološkom deregulacijom i smanjenjem socijalne zaštite kako bi se grad pretvorio u prijatno mesto i za buržoasku potrošnju“ (Wacquant, 2008: 199)“ (Becker & Müller, 2013: 78). Ovde je naročito važno istaći da u referenci na koju se Bejker i Miler pozivaju u pogledu određenja sekuritizacije, autor tog rada Lois Vakant (*Loïc Wacquant*) ne spominje sekuritizaciju niti u jednoj jedinoj rečenici. Tako da je potpuno nejasno da li je u pitanju nenameran akademski propust ili su Bejkerova i Miler imali nameru da postignu nešto. Ukoliko ovde nije u pitanju slučajna greška, onda je očigledno reč o lažiranju sadržaja drugih referenci, a što predstavlja nedopustivo akademskoo ponašanje.

Još jedan od autora koji povezuje sekuritizaciju sa urbanim prostorom jeste i Džon Edvard Dukmeđijan (*John Edward Deukmedjian*). Ovaj autor uočava „sve veću multiplikovanje i asimetričnost oblika i mesta video nadzora zajedno sa diskursima o njihovim funkcijama i efektima“ i ističe kako „naučna literatura ovaj trend naziva sekuritizacija“ (Deukmedjian, 2013: 53). Dukmeđijan u fusnoti daje i dodatno pojašnjenje kako se „sekuritizacija odnosi na transformaciju vladinih praksi, tehnika i tehnologija sa naglaskom na disciplinovanje stanovništva sve do obezbeđivanja stanovništva/povećanja bezbednosti stanovništva“ (2013: 53). Bez obzira što se Dukmeđijan u svom tekstu ne poziva na stanovište niti jednog autora u vezi sa sekuritizacijom, potrebno je konstatovati da ova njegova pozicija, čak i ukoliko bi bila zdravorazumska, nije u suprotnosti sa Vejverovom teorijom sekuritizacije. Ipak, ovo Dukmeđijanovo stanovište, slično kao i u slučaju Melgaćoovog stanovišta, predstavlja samo jedan mali deo teorije sekuritizacije koji se mahom odnosi na primenu specijalnih mera i njihovih posledičnih efekata.

Dalje, tekst koji izaziva najveće kontroverze u pogledu tematizacije teorije sekuritizacije jeste sigurno tekst pod nazivom *Towards next-generation urban resilience in planning practice: From securitization to integrated place making* autora Džona Koafija (*Jon Coaffee*). Razlog je svakako taj što se u ovom tekstu reč „sekuritizacija“ pominje samo jednom i to u kontekstu predstavljanja same teme rada: „Ovaj rad naknadno tvrdi da iz ovog evolucionog političkog narativa proizlazi skup tema koje informišu o „četvrtoj generaciji“ rezilijentnosti gde se nove lekcije iz diskursa bezbednosne politike i politike planiranja kombinuju sa savremenim pokretačima politike povezanim sa štednjom i poboljšanim lokalizmom kako bi se istakla promena u jezgru/nukleusu politike planiranja rezilijentnosti od nacionalno vođene sekuritizacije ka lokalno integrisanim ishodima zasnovanim na mestu (*local-integrated place-based outcomes*)“ (Coaffee, 2013: 329). Iz naslova rada i načina na koji je formulisana tema je sasvim jasno da Koafi akcenat stavlja na predstavljanje svoje ideje koju označava kao „četvrtu generaciju urbane rezilijentnosti“. Naslov rada i formulacija teme upućuju na

zaključak da je sekuritizacija takođe jedan od ključnih pojmova ili bi bar trebalo da bude, obzirom da Koafi specifičnost ideje o „četvrtoj generaciji urbane rezilijentnosti“ dovodi u vezu sa sekuritizacijom. Naime, kada Koafi u tekstu formuliše temu ili pre bi se moglo reći cilj svog istraživanja kao „isticanje promena u jezgru/nukleusu politike planiranja rezilijentnosti od nacionalno vođene sekuritizacije ka lokalno integrisanim ishodima zasnovanim na mestu“ (2013: 329), a naslov rada formuliše kao „Ka narednoj generaciji urbane rezilijentnosti u planiraju prakse: Od sekuritizacije ka integrisanoj izgradnji mesta“ (2013, 323) on faktički konstituiše sekuritizaciju kao referentnu tačku ili referentnu vrednost u odnosu na koju bi trebalo sagledavati specifičnosti novonastale ideje o „četvrtoj generaciji urbane rezilijentnosti“, kao i karakter promena koje su ili koje bi bile posledica primene ove Koafijeve ideje. S tim u vezi, naslov i tema, odnosno cilj rada jasno upućuju na obavezu detaljnog predstavljanja sekuritizacije, pa je pravo iznenađenje što autor sekuritizaciju kasnije u tekstu uopšte i ne spominje.

Konačno i u petom analiziranom tekstu, autor Hidefumi Nišijama (*Hidefumi Nishiyama*) nastavlja u sličnom pravcu kao i većina njegovih prethodnika koji su baveći se sekuritizacijom u urbanom prostoru ovaj pojam sveli na specijalne mere, i to kao po pravilu mere video nadzora i postavljanja fizičkih barijera. Nišijama ističe kako je “nedavna proliferacija sekuritizacije mesta na kojima je gužva (*crowded places*) dovela do razvoja tehnologija za analizu ponašanja gužve/gomile” i to ilustruje merama koje se odnose na video nadzor na aerodromima (Nishiyama, 2018: 200). Kasnije u tekstu, Nišijama se potrudio da ponudi i nekakvo određenje “sekuritizacije urbane gužve/gomile” (*the securitization of the urban crowd*) kao sekuritizaciju konkretne pojave. A koju određuje ne na način na koju su to radili oni koju su razvijali i unapređivali ideju o sekuritizacije, nego na način da konkretnu pojavu određuje kao zbir dve druge pojave. Naime, Nišijama ističe kako se “sekuritizacija urbane gužve/gomile stoga sastoji od dve istovremene sekuritizacije: sekuritizacije gomile naspram one (sekuritizacije) urbanog prostora. Odnosno, biopolitička sekuritizacija gomile funkcioniše u sprezi sa njenom prostornom sekuritizacijom” (Nishiyama, 2018: 206).

Na ovom mestu je samo potrebno naglasiti da i “biopolitička sekuritizacija” i “prostorna sekuritizacija” predstavljaju novine u studijama sekuritizacije, a kojima se do sada niko nije bavio, osim naravno Nišijame u ovom svom tekstu. A kako se Nišijama nije potrudio da u svom tekstu objasni ove pojmove ostaje nejasno šta on pod tim podrazumeva. Istina potrebno je primetiti da Nišijama u vezi sa „biopolitičkom sekuritizacijom“ na jednom mestu zaista upućuje na druge izvore, a čime stvara utisak da je ova jezička konstrukcija već bila predmet tematizacije drugih autora. U tom smislu Nišijama navodi radove Luiz Amor (*Louise Amoore*) i Šarlot Epstin (*Charlotte Epstein*): “Biopolitička sekuritizacija ljudske mobilnosti deluje i nad pojedincima – sa sredstvima za posmatranje i identifikaciju tela kao što je biometrija – i nad populacijom/stanovništvom – kao referentnim objektom koji treba da se zaštititi od potencijalnih pretnji (pogledati takođe Amoore, 2006; Epstein, 2007)” (Nishiyama, 2018: 206). Međutim u ove dve reference, na koje se Nišijama poziva, takođe se niti na jednom mestu ne pominje sekuritizacija (isto kao i u slučaju prethodno predstavljenog rada Becker & Müller, 2013 i njihovog pozivanja na reference u kojima se autori ne bave sekuritizacijom), tako da zaista ostaje nejasno zbog čega Nišijama pravi ovakvu vrstu referisanja.

3. ZAKLJUČAK

Teorija sekuritizacije predstavlja verovatno najznačajniji doprinos predstavnika Kopenhaške škole Studijama bezbednosti. Međutim ova teorija zbog svog velikog eksplanatornog poten-

cijala prevazilazi tradicionalno shvaćeno istraživačko polje Studija bezbednosti i sve češće nalazi primenu i u drugim srodnim naučnim oblastima ili kontekstima u kojima se proučavaju bezbednosni problemi, odnosno bezbednosne pretnje. Urbani prostor svakako predstavlja relevantan kontekst u kojem se ispoljava bezbednosna dinamika i u kojem postoje raznoliki bezbednosni problemi koje je moguće proučavati u ovom teorijskom okviru. U tom smislu, analiziran je način na koji autori koji se bave problemima/bezbednosnim pretnjama u urbanom prostoru koriste teoriju sekuritizacije. U tu svrhu urađen je pregled literature kojim su obuhvaćeni svi naučni članci koji u svom naslovu imaju reči „sekuritizacija“ i „urbano“, koji su pisani na engleskom jeziku i koji su dostupni u online bazama naučnih radova.

Inicijalna pretpostavka ovog istraživanja je bila da autori koji se bave proučavanjem problema/bezbednosnih pretnji u urbanom prostoru najverovatnije ne koriste sav eksplanatorni potencijal teorije sekuritizacije i da bi cilj rada mogao da bude (pored pregleda literature) i davanje smernica za unapređenje primene ovog teorijskog okvira u urbanom kontekstu. Međutim dobijeni nalazi su bili prilično daleko od očekivanog. Prvi značajniji nalaz je da autori koji daju određenje sekuritizacije to rade na način da sekuritizaciju faktički svode samo na sprovođenje specijalnih mera (po pravilu video nadzora i fizičkih barijera (Melgaço, 2011; Deukmedjian, 2013), a što u suštini predstavlja tek peti deo onoga što sekuritizacija zaista jeste.

Drugi značajan nalaz pregleda literature je da taj da se niko od autora/koautora analiziranih radova ne poziva niti na jednog od autora, odnosno referenci koje su relevantne za teoriju sekuritizacije (reference utemeljivača teorije sekuritizacije ili njihovih kritičara). Podjednako veliko iznenađenje je nalaz da se autori/koautori analiziranih tekstova mahom ne pozivaju ni na kakve reference u vezi sa sekuritizacijom. A kada to rade u dva slučaja, Ana Bejker i Markus-Mihael Miler u svom radu i Hidefumi Nišijama i svom radu, oni navode određenje sekuritizacije koje „preuzimaju“ iz drugih referenci, samo što je problem što takvo ili bilo kakvo drugo određenje sekuritizacije u tim referisanim radovima ne postoji (Wacquant, 2008; Amore, 2006; Epstein, 2007), a što predstavlja više nego neuobičajenu akademsku praksu.

Nasuprot ovakvom maniru uočljiv je još jedan obrazac, a koji je posledica tendencije koji ispoljavaju Melgaço i Nišijama u vezi sa razvijanjem novih derivatnih koncepata, odnosno onih koji bi trebalo da su utemeljeni u teoriji sekuritizacije. Melgaço tako razvija koncepte „urbane sekuritizacije“ i „kompjuterizovane sekuritizacije“, a Nišijama „biopolitičku sekuritizaciju“ i „prostornu sekuritizaciju“. Imajući to u vidu prava je šteta što Melgaço i Nišijama nisu pokazali bilo kakvu teorijsku utemeljenost, odnosno adekvatno poznavanje teorije sekuritizacije u svojim redovima, a što bi sigurno moglo biti od koristi da ove „koncepte“ zaista razvijaju u nešto što ima određen sadržaj, značenje i realan analitički potencijal, a zbog čega bi kasnije ti koncepti (u pravom značenju te reči) bili primenjivani i od strane drugih autora. Umesto toga, „koncepti“ koje razvijaju Melgaço i Nišijama ostaju samo na nivou jezičke konstrukcije, a kojima su se do sada bavili samo oni u svojim radovima.

Konačno i najblaže rečeno najčudniji nalaz pregleda literature vezan je za rad Džona Kofija koji ne samo što ne daje nikakvo određenje ključnog pojma iz naslova svog teksta, ne samo što se ne poziva ni na kakve reference u vezi sa sekuritizacijom, već u ovom svom tekstu reč „sekuritizacija“ pominje samo na jednom jedinom mestu i to u kontekstu predstavljanja teme svog rada.

Na osnovu svega navedenog ne može se zaključiti da autori/koautori naučnih članaka u kojima se povezuju teme sekuritizacije i urbanog prostora, odnosno bezbednosnih problema u urbanom kontekstu, imaju adekvatno (a u pojedinim slučajevima i bilo kakvo) znanje o

sekuritizaciji. Analizirani naučni članci po pravilu ostaju na nivou pogrešnog ili nedovoljnog obuhvata sadržaja teorije sekuritizacije i gde se sekuritizacija koristi kao termin/reč kojim se označava preduzimanje nekih mera (po pravilu video nadzora i postavljanje fizičkih barijera u urbanom prostoru) čiji je cilj unapređenje bezbednosti. Tako da ovakvo određenje sekuritizacije kao da je više rezultat anticipacije autora/koautora u pogledu toga šta bi ovaj koncept mogla da znači, nego što je posledica realnog i utemeljenog naučnog znanja. Zbog čega autori/koautori analiziranih naučnih članaka nisu mogli predstaviti ni deo eksplanatornog potencijala ovog teorijskog okvira i dati dobar primer kako se u urbanom prostoru adekvatno primenjuje teorija sekuritizacije, a od čega bi korist imao i deo akademske javnosti koji se interesuje za ove teme. Ukoliko je na kraju potrebno istaći i konkretan doprinos analiziranih radova i dobijenih nalaza, onda je to svakako dodatna potvrda važnosti teorijskog utemeljenja, ovladavanja stanovištima autora koji su se prethodno bavili konkretnom temom i adekvatnog koncipiranja istraživanja. A što sve stvara pretpostavke za unapređenje postojećeg fonda naučnog znanja i pravljenje koraka napred, a ne unazad u odnosu na proučavanu temu ili korišćen teorijski okvir.

Spisak referenci

- Albert, M., & Buzan, B. (2011). Securitization, sectors and functional differentiation. *Security dialogue*, 42(4-5), 413-425.
- Amooore, L. (2006). Biometric borders: Governing mobilities in the war on terror. *Political Geography*, 25(3), 336–351.
- Balzacq, T. (2009). Constructivism and securitization studies. In *The Routledge handbook of security studies* (pp. 72-88). Routledge.
- Balzacq, T. (2019). Securitization theory: Past, present, and future. *Polity*, 51(2), 331-348.
- Balzacq, T., & Guzzini, S. (2015). Introduction: 'What kind of theory—if any—is securitization?'. *International Relations*, 29(1), 97-102.
- Balzacq, T., Léonard, S., & Ruzicka, J. (2016). 'Securitization' revisited: Theory and cases. *International relations*, 30(4), 494-531.
- Becker, A., & Müller, M. M. (2013). The securitization of urban space and the "rescue" of downtown Mexico City: Vision and practice. *Latin American Perspectives*, 40(2), 77-94.
- Buzan, B., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. London: Lynne Rienner Publishers.
- Coaffee, J. (2013). Towards next-generation urban resilience in planning practice: From securitization to integrated place making. *Planning Practice & Research*, 28(3), 323-339.
- Deukmedjian, J. E. (2013). Making sense of neoliberal securitization in urban policing and surveillance. *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie*, 50(1), 52-73.
- Epstein, C. (2007). Guilty Bodies, Productive Bodies, Destructive Bodies: Crossing the Biometric Borders. *International Political Sociology*, 1(2), 149-164.
- Gad, U. P., & Petersen, K. L. (2011). Concepts of politics in securitization studies. *Security dialogue*, 42(4-5), 315-328.
- Guzzini, S. (2011). Securitization as a causal mechanism. *Security dialogue*, 42(4-5), 329-341.
- Guzzini, S. (2015). *A dual history of "securitisation"* (No. 2015: 02). DIIS working paper.
- Hansen, L. (2011a). The politics of securitization and the Muhammad cartoon crisis: A post-stru-

- cturalist perspective. *Security Dialogue*, 42(4-5), 357-369.
- Hansen, L. (2011b). Theorizing the image for security studies: Visual securitization and the Muhammad cartoon crisis. *European journal of international relations*, 17(1), 51-74.
  - Kirk, J., & McDonald, M. (2021). The Politics of Exceptionalism: Securitization and COVID-19. *Global Studies Quarterly*, 1(3), ksab024.
  - Knudsen, O. F. (2001). Post-Copenhagen security studies: desecuritizing securitization. *Security dialogue*, 32(3), 355-368.
  - Lipovac, M. (2010). *Koncept sekuritizacije u Savremenim studijama bezbednosti* (Master rad). Beograd: Fakultet bezbednosti.
  - Lipovac, M. (2022). *Kopenhaška škola Studija bezbednosti*. (u pripremi).
  - McDonald, M. (2008). Securitization and the Construction of Security. *European journal of international relations*, 14(4), 563-587.
  - McDonald, M. (2012). The failed securitization of climate change in Australia. *Australian Journal of Political Science*, 47(4), 579-592.
  - Melgaço, L. (2011). The injustices of urban securitization in the Brazilian city of Campinas. *Justice spatiale-Spatial justice*, 4, 1-19.
  - Nishiyama, H. (2018). Crowd surveillance: The (in) securitization of the urban body. *Security Dialogue*, 49(3), 200-216.
  - Roe, P. (2012). Is securitization a 'negative' concept? Revisiting the normative debate over normal versus extraordinary politics. *Security Dialogue*, 43(3), 249-266.
  - Stritzel, H. (2007). Towards a theory of securitization: Copenhagen and beyond. *European journal of international relations*, 13(3), 357-383.
  - Stritzel, H. (2012). Securitization, power, intertextuality: Discourse theory and the translations of organized crime. *Security Dialogue*, 43(6), 549-567.
  - Stritzel, H. (2014a). Securitization theory and the Copenhagen school. In *Security in Translation* (pp. 11-37). Palgrave Macmillan, London.
  - Stritzel, H. (2014b). *Security in translation: Securitization theory and the localization of threat*. Springer.
  - Taureck, R. (2006). Securitization theory and securitization studies. *Journal of International relations and Development*, 9(1), 53-61.
  - Wacquant, L. (2008). Relocating Gentrification: The Working Class, Science and the State in Recent Urban Research. *International Journal of Urban and Regional Research*, 32(1), 198-205.
  - Wæver, O. (1989). *Security, the Speech Act - working paper (Second draft)*. Paper presented on research training seminar Sastrup Manor June 1989, revised Jerusalem/Tel Aviv June 25-26 1989.
  - Wæver, O. (1995). Securitization and Desecuritization. In: R. Lipschutz (Ed.) *On Security* (pp. 46-86). New York: Columbia University Press.
  - Wæver, O. (1997). *Concepts of security (PhD Thesis)*. Institute of Political Science, University of Copenhagen.